

Csikós Ágnes

Az elmúlás is érdemel annyi figyelmet mint a születés

Kaposvár, 2012. március 27.

www.meetthescientist.hu

Hogyan is kezdődött?

- Betegközpontú orvoslás, csere program
- Életvégi ellátás elégtelensége
- John Mastrojohn Fulbright Ösztöndíja
2004-2005.
- Why don't you apply for a Fulbright?
- Fulbright Ösztöndíj, Akron, Ohio, 2007-2008

Gyöngéd születés Gyöngéd halál?

„Az élet és a halál korábban természetes
egysége megbomlott, a halál értelmetlenné,
tartalmatlanná és így félelmetessé vált.”

Pilling János

Viszonyulásunk a halálhoz és a haldoklóhoz

„Istennek és köznek tetsző élet koronája”
„Ha beteg magánál van, hozzátartozói sorban eléje járulnak, kérik megbocsátását, sőt áldását is. Maga az útra készülő pedig arra kéri a jelenlévőket, hogy ne sirassák, nyugodjanak meg Isten akaratában: lelke a mennybe, teste a földre száll”

Kunt Ernő

Miért vált tabuvá a halál, a haldoklás az utóbbi 50-60 évben?

- A halál és haldoklás hospitalizálódott
- A haldokló izolálódott, kerülik a haldoklót
- A halál személytelenné vált
- A halál irracionálissá vált, háborúk
- A halál „kommercializálódott”
- Csökkent a vallás és vallási int. szerepe
- A halál metaforizálódott, rák, AIDS

Hegedűs Katalin

Következmények

- Nem velem történik
- Nem gondolok rá
- Szégyellni való
- Eltávolítjuk magunktól

Cicely Saunders (1918-2005)

Hospice

Latin eredetű szó: hospitium

Idegeneket vendégül látó hely
Menedékház, utazók pihenő helye

Rákbetegek, szegények gondozását végző
szolgálat

Mi a hospice?

- A már csak tüneti kezelésben részesíthető-
elsősorban daganatos- betegek **testi és lelki szenvedéseinek enyhítésére** kialakított rendszer, mely a humánus kezelést, **az emberi méltóság megőrzését** tartja elsődlegesnek.
- Célja a lehető **legjobb életminőség elérése**, valamint a hozzátartozók segítése a betegség és a gyász időszakában.

A hospice filozófiája

- A hospice értékeli, becsüli az életet, de a halált az élet részének, a haldoklást természetes folyamatnak tekinti.
- A testi tünetek enyhítésén túl magában foglalja a pszichológiai és spirituális gondozást, valamint támogatást biztosít a család számára.

Palliáció

Latin eredetű szó

Pallium: köpönyeg

Igeként: megvéd, óv, beborít, enyhít

Palliate (angol): tünetileg enyhít, csillapít

Szent Márton legendája

A palliatív ellátás definíciója

Palliatív ellátás egy olyan szemlélet, amely javítja az életet veszélyeztető betegségben szenvedő beteg és családja életminőségét a szenvedés megelőzésével és csökkentésével, a fájdalom és egyéb testi, lelki és spirituális problémák korai felismerésével, kifogástalan kiértékelésével és kezelésével.

WHO, 2002.

Terminális állapot

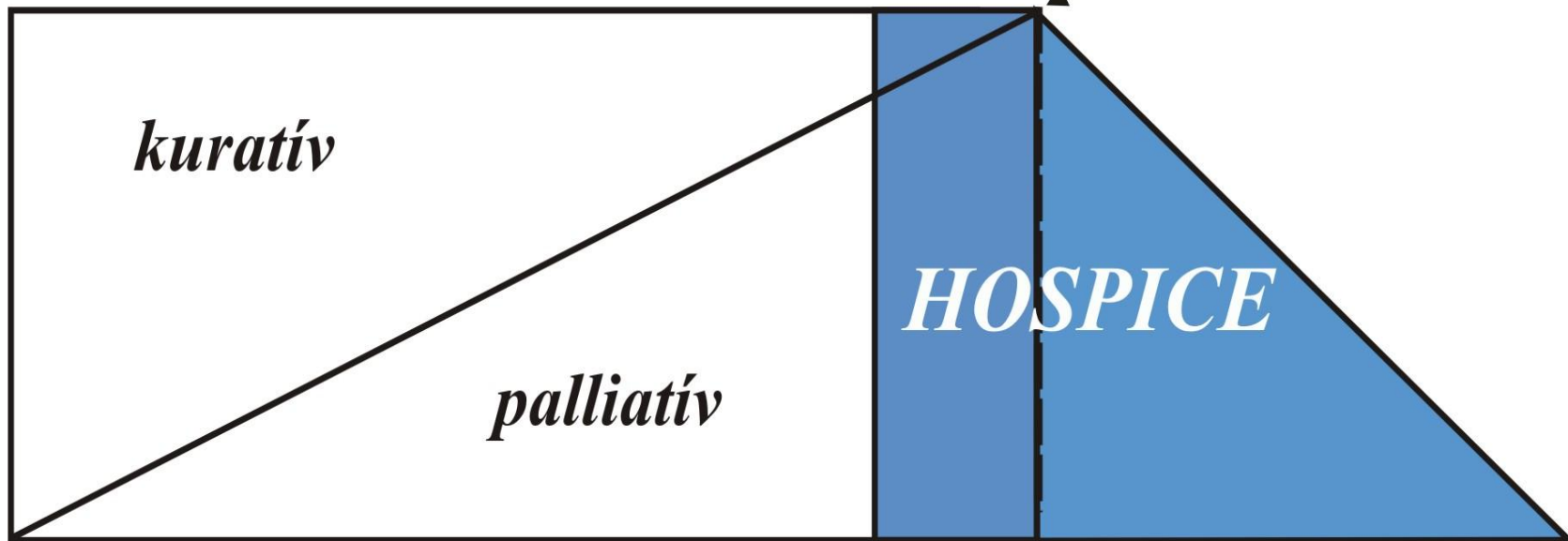
- Az ismert és alkalmazott gyógyító kezelések ellenére a beteg állapota hanyatlik, a betegség megállíthatatlanul halad előre és hosszabb vagy rövidebb idő alatt a beteg halálához vezet.
- Kezelés végezhető, de a kezeléstől nem a gyógyulás, hanem a fájdalom és a kínzó tünetek enyhítése várható.

halál

kuratív

palliatív

HOSPICE

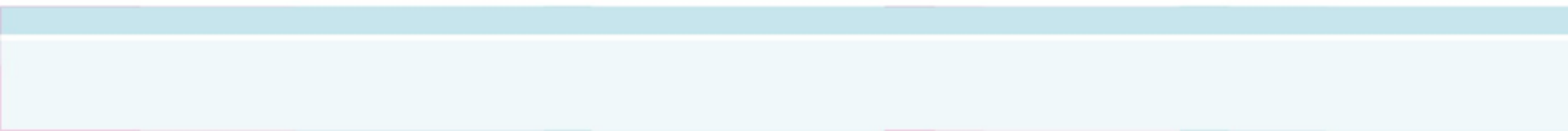
Polcz Elaine (1922-2007)

„Be kell vallanunk, hogy a modern társadalom nem tud mit kezdeni a halálélménnyel, a halálra való készülődéssel. Eltávolítja, elkendőzi a problémát és még a haldoklónak is hazudik.”

Polcz Elaine

A hospice ellátás kezdetei

Magyarországon és szabályozása

- 1991 Magyar Hospice Alapítvány
- 1995 Magyar Hospice-Palliatív Egyesület
- 1997.CLIV. törvény 99.
 - A haldokló beteg gondozásáról
- 15/2004. (III.8.) ESZCSM rendelet
 - Hospice ellátás minimum feltételeinek, személyi, tárgyi feltételek meghatározása

Pécs-Baranyai Hospice Alapítvány

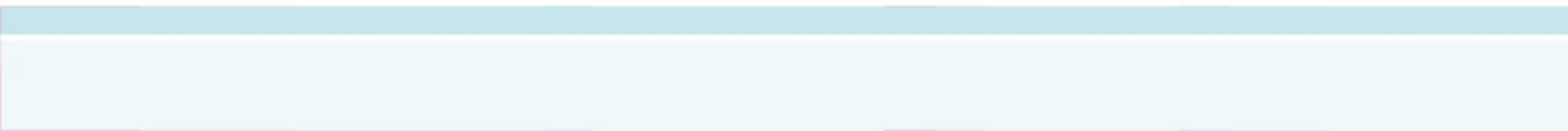

Mit szeretnének az emberek
az életük végén?

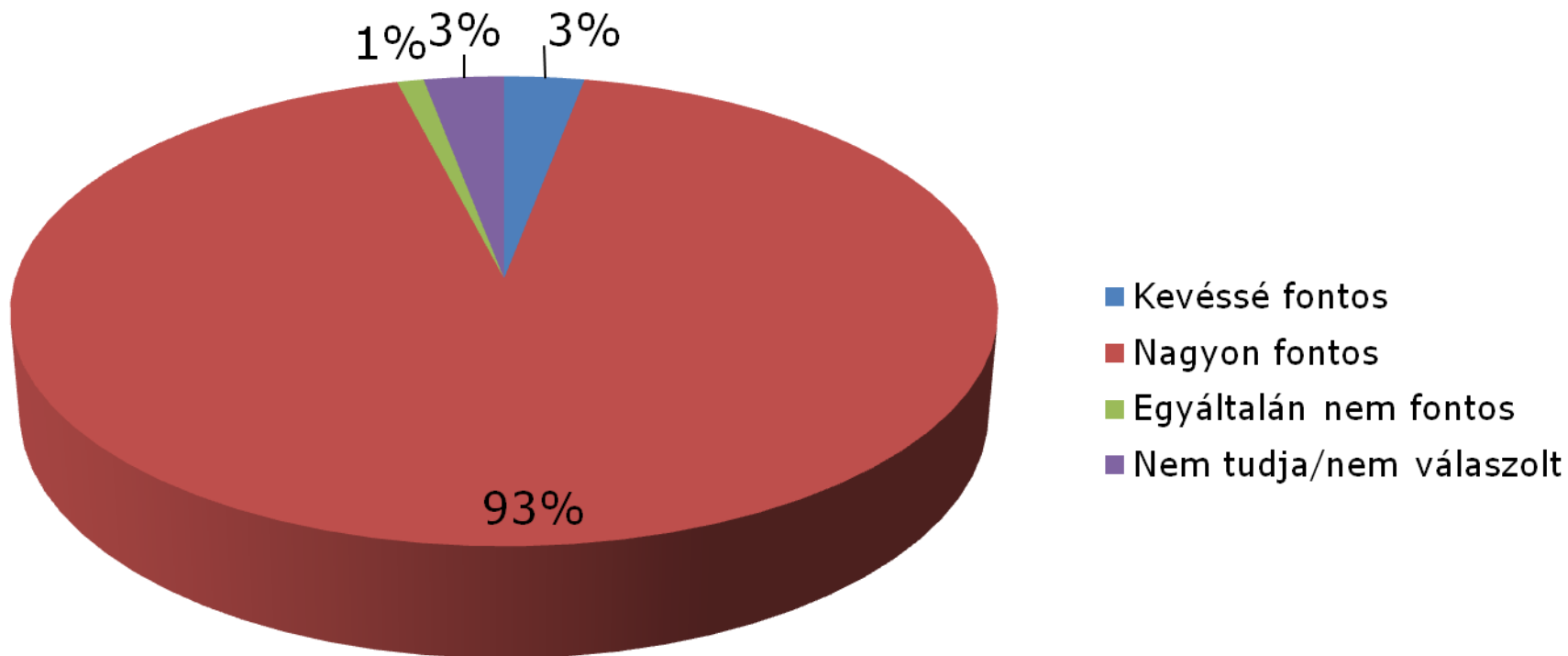

A betegek 69%-a –súlyos állapota,
előrehaladott betegsége ellenére is –
otthonában szeretne maradni és ott megfelelő
ellátást kapni.

Csikos at al. Journal of Pall. Med. 2008, 1083-87.

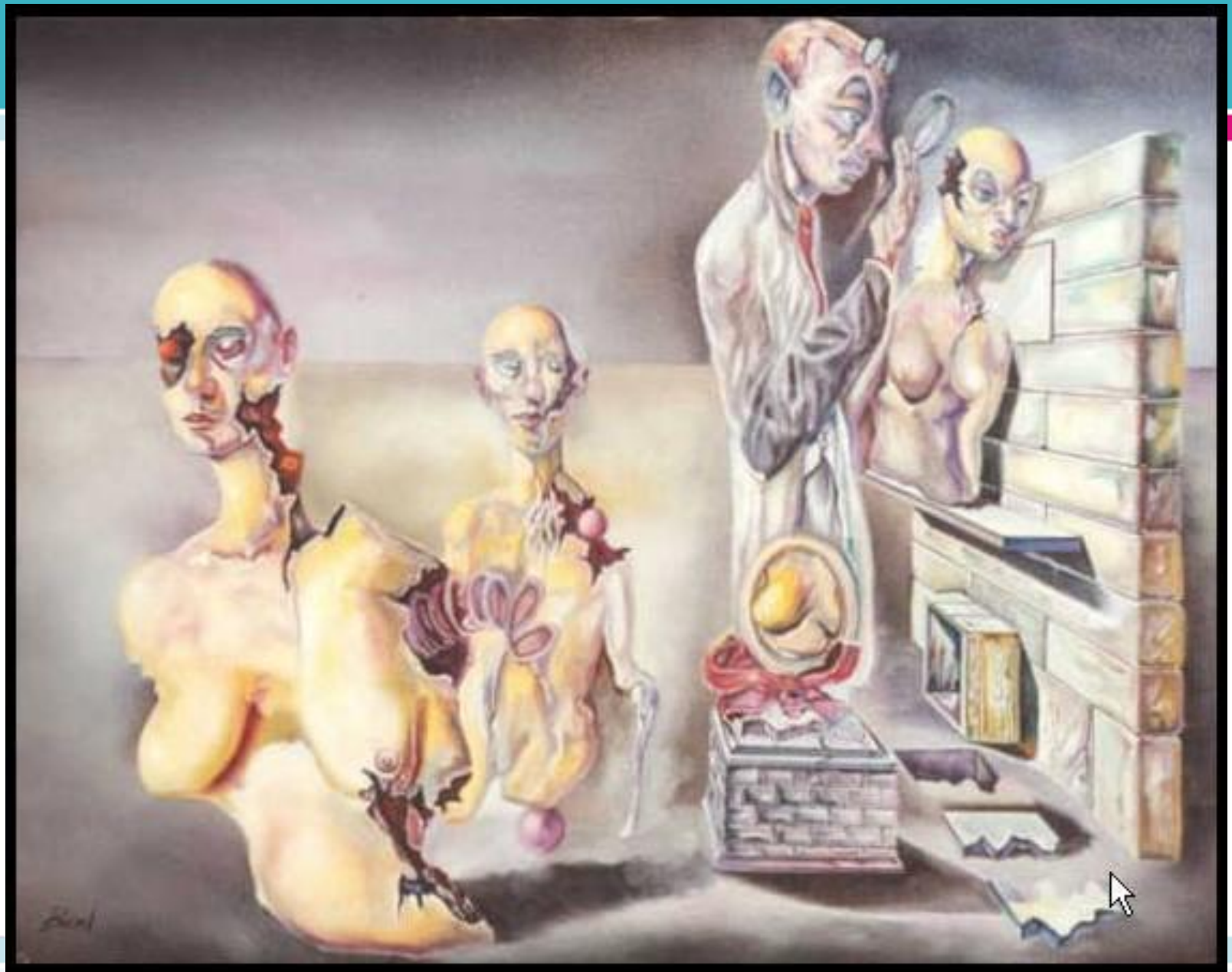

Összinte tájékoztatás iránti igény

Legnagyobb félelmek az élet végén

- Kiszolgáltatottság
- Fájdalom
- Egyedüllét

Kommunikáció az élet végén

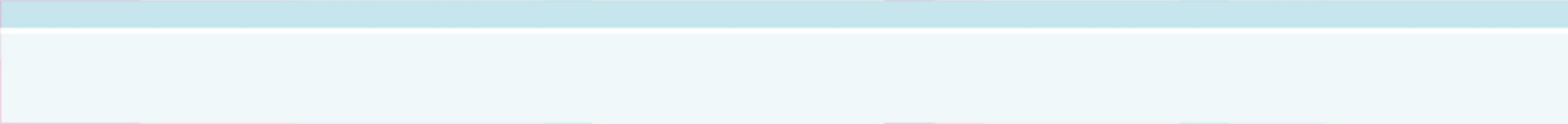
„Gyötrelmei közül a hazugság volt a legnagyobb, az a hazugság, amelyben mindenki egyformán részt vett: hogy Ivan Iljics csak beteg, de nem haldoklik, csak viselkedjék nyugodtan, és kövesse az orvosok előírásait, és akkor minden jól végződik. Pedig tudta, hogy akármit csinálnak, a vége csak az lesz: egyre kínzóbb szenvedések, és végül a halál.”

Lev Tolsztoj: Ivan Iljics halála

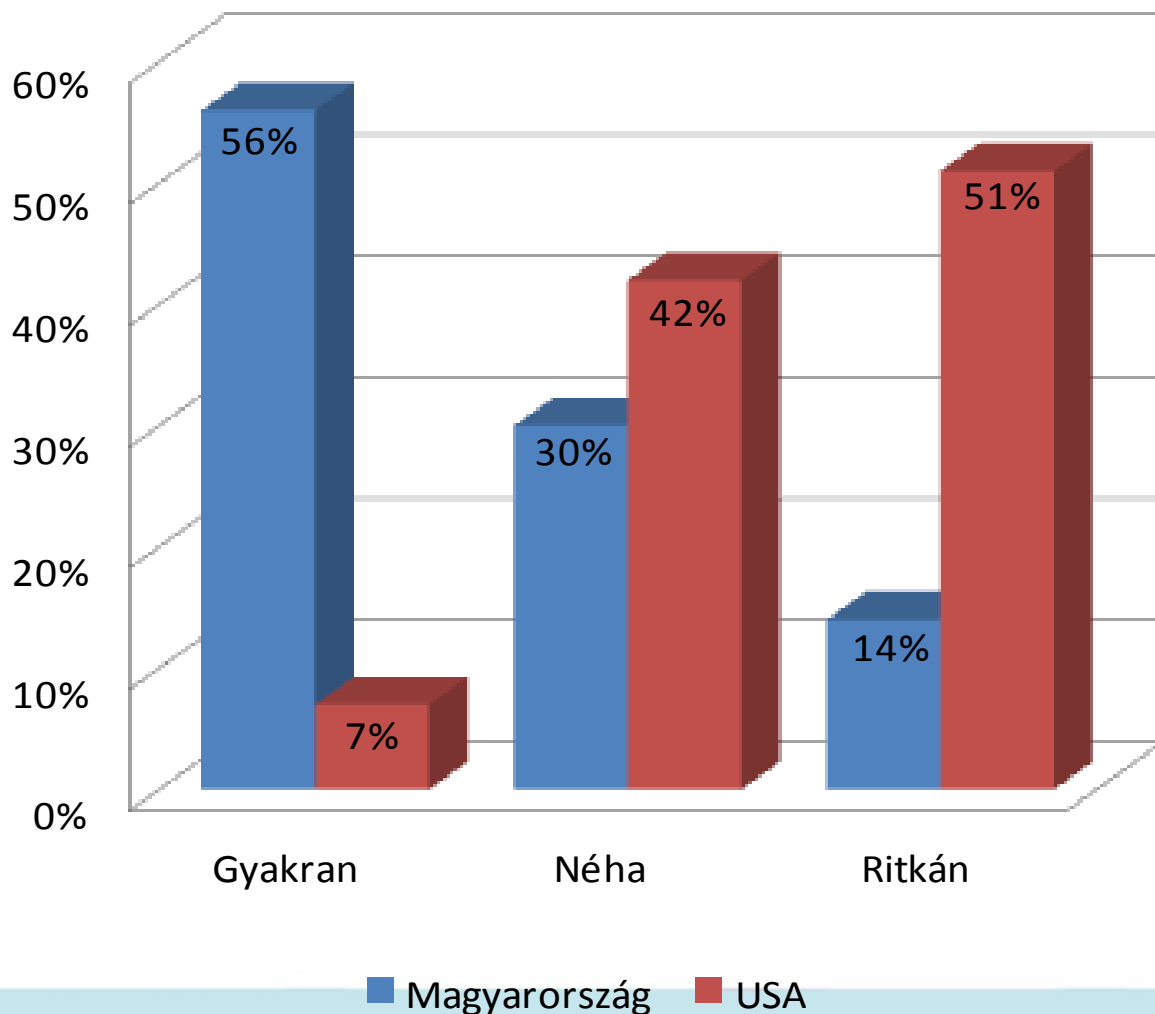

„A hatékony kommunikáció hiányában az orvos elveszíti személyi varázsának gyógyító hatását, amely pedig „régi jó háziorvos” legfőbb erénye volt. A pozitív érzelmekkel és attitűddel teli kommunikáció hozzájárul az orvosi erőfeszítések eredményességéhez.”

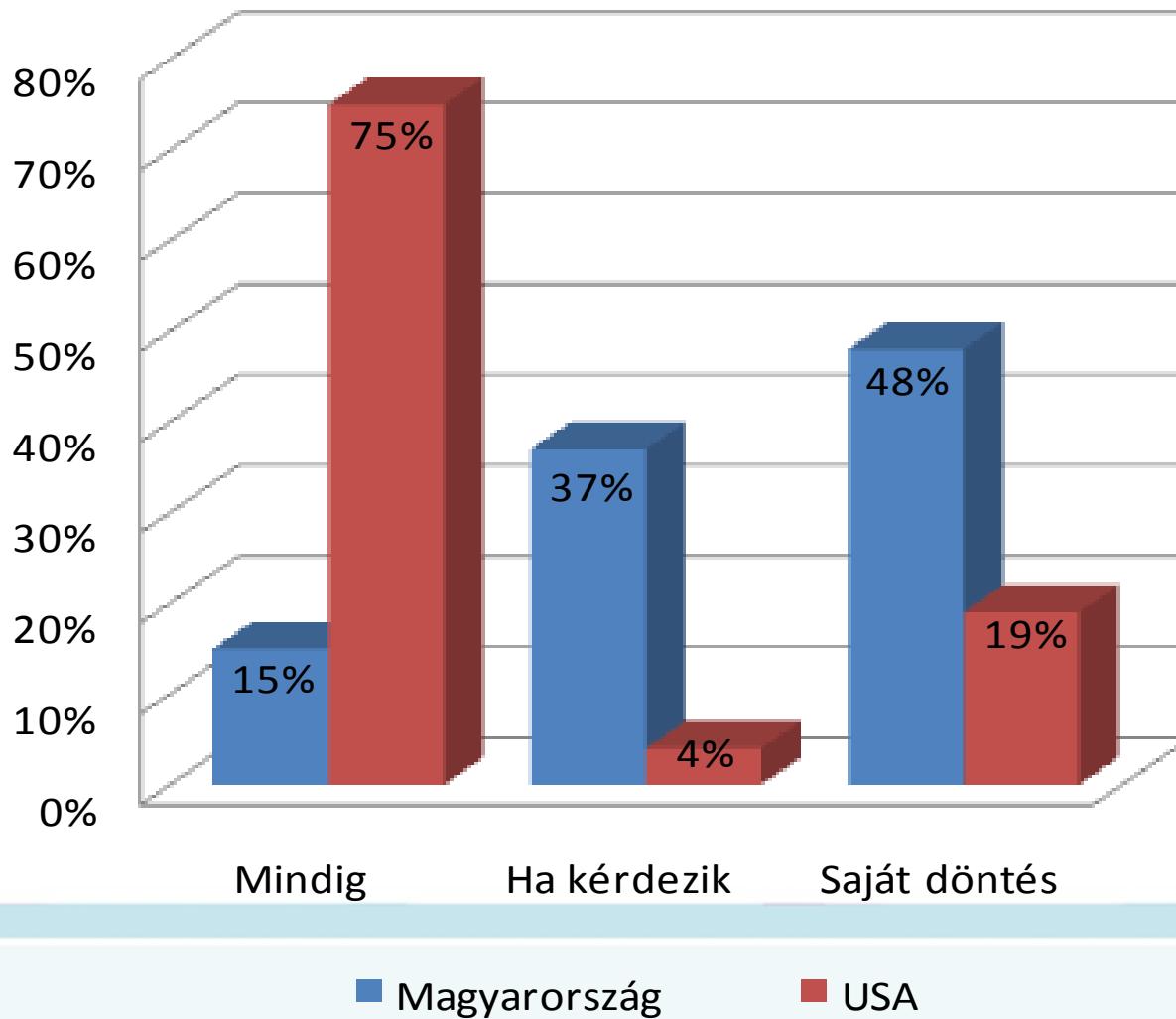
Blasszauer Béla

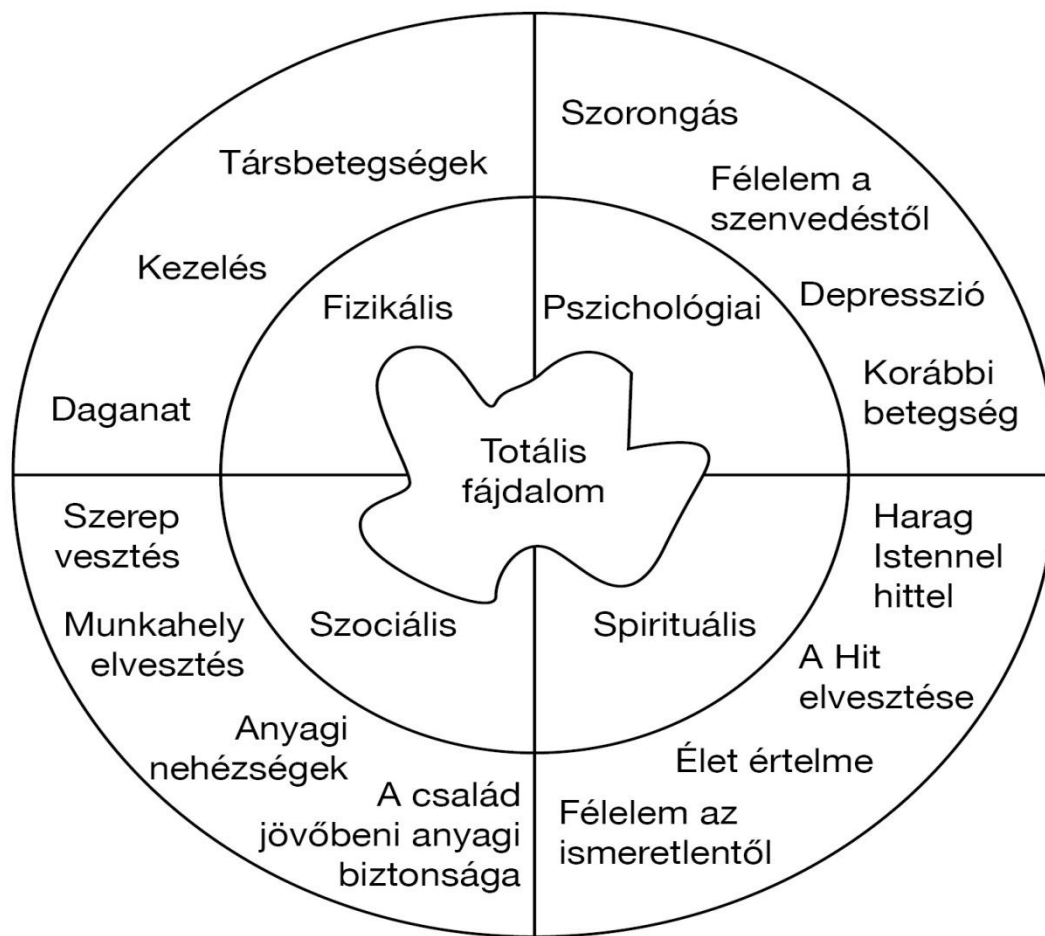
A terminális betegség prognózisának megbeszélése reménytelenség érzését kelti

Mikor tájékoztatja betegeit a terminális betegségről?

A totális fájdalom összetevői

Elisabeth Kübler-Ross (1926-2004)

Haldoklás szakaszai

1. Elutasítás
2. Düh
3. Alkudozás
4. Depresszió
5. Belenyugvás

I. Elutasítás „Ez nem lehet igaz!”

- Erőteljes tényközlés, erőteljes elutasítás
- Védekezés
- Hirtelen feltámadó aktivitás
- Nem szabad a hárítást durván áttörni
- A realitás figyelembevételével, fokozatosan

2. Düh „Miért éppen velem történik”

- Amikor a tagadást nem tudja tovább fenntartani
- Vádaskodás
- „az orvosok nem tudnak semmit”
- A kritizáló viselkedés figyelem felhívás
- Hagyjuk az érzelmek felszínre törését
- Nem haragszunk rá, elfogadjuk

3. Alkudozás „Aki jó, jutalmat kap”

- Figyelme fokozatosan önmagára terelődik
- Okot saját magában keresi, büntudat
- „nem kellett volna cigarettáznom”
- Felajánlásokat tesz, alkudozni kezd
- Készségessé, együttműködővé válik
- Az életút végiggondolásának időszaka
- Pozitív események kiemelése

4. Depresszió „Magamban rendezgetek”

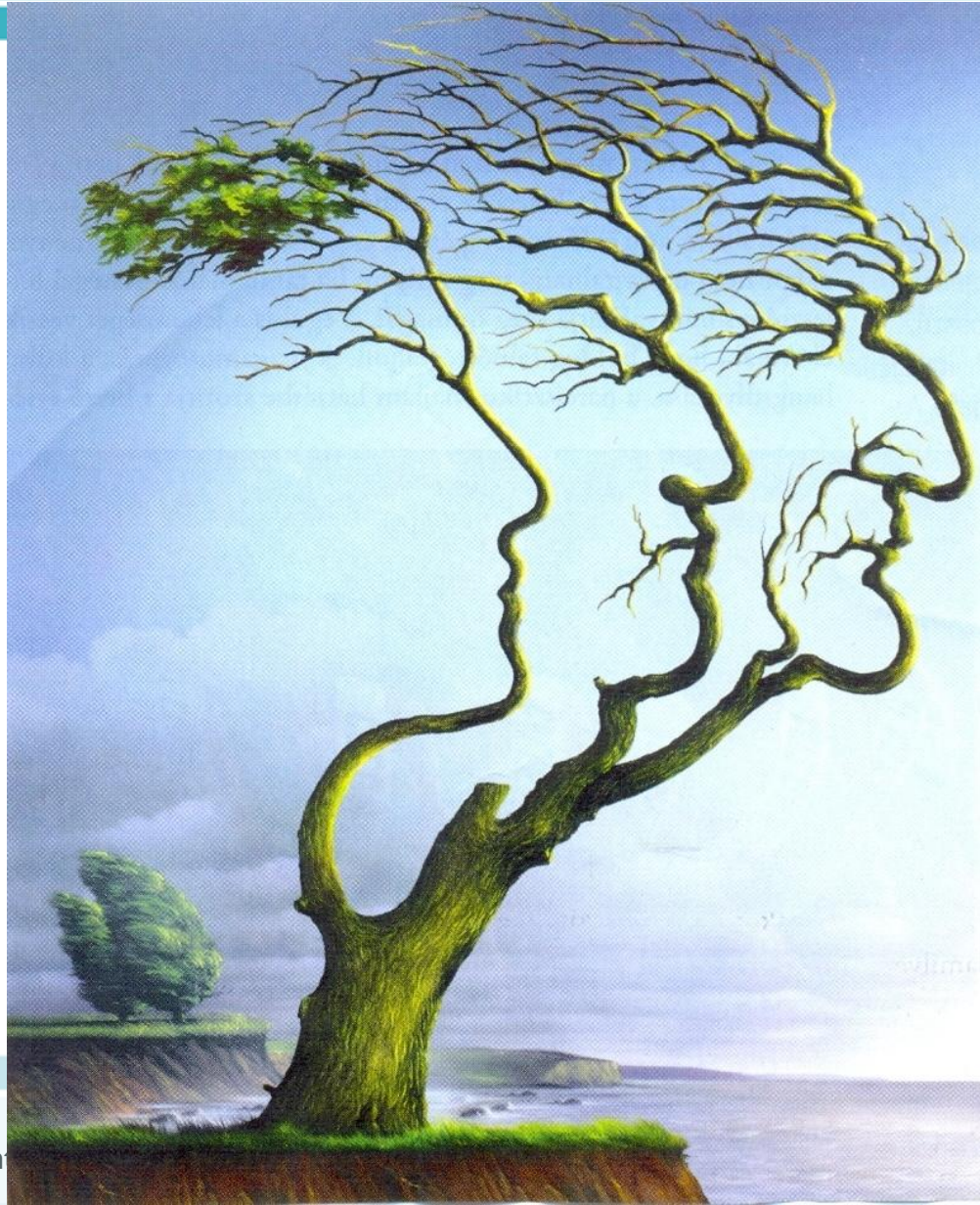
- Gyógyulásban egyre kevésbé reménykedik
- *Jelenlegi helyzet*, elvesztett, korlátozott lehetőségek, állandó tünetek, mások gondoskodására szorul
- *Jövőjével kapcsolatos*, a halállal való szembenézés nehézsége
- Befelé fordulás, látogatók elutasítása
- Elintézetlen dolgok rendezése

5. Belenyugvás „Elfogadom”

- Elfordul az élettől, keveset beszél, alig eszik
- A beteg felkészült, de a környezete nem
- Családtagok támogatása
- Szavak helyett érintés, csendes jelenlét
- „halálos ágyi víziók”

Összefoglalás

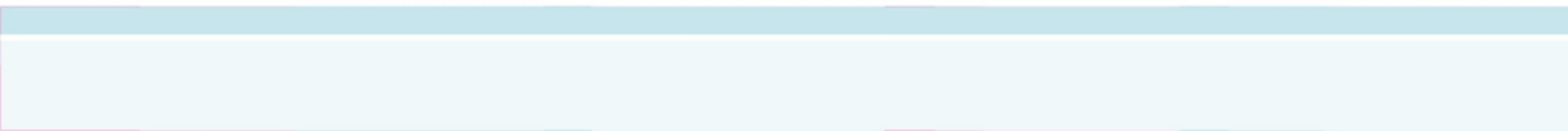
- Hospice-palliatív szemlélet elterjedése
- Képzési rendszerekben kötelezően
- Magas szintű tüneti kezelés
- A beteg és a család együttes segítése
- Nyílt kommunikáció, beteggel, családdal
- Rugalmasan alkalmazkodni az igényekhez
- Biztonságot adni, számíthatnak ránk
- Őszinte emberi kapcsolat

„Az életminőség és a halál előtti komfortérzet viszonylag csekély ráfordítással számottevően javítható. Csupán a szándék szükséges hozzá hogy megtegyük.”

WHO Guideline

Köszönöm!

www.meetthescientist.hu

